

mi nekdanjih metropol, ki so izgubile njihovo merilo realnosti in intelektualne kapacitete, ne da bi si kdaj izdelale svoje merilo ali se odprle za univerzalnosti. Stalinistične ali njim sorodne diktature v regiji v resnici niso bile tak tujek, kakor se poskuša prikazati, saj so le stopile na mesto fašističnih, novi režimi pa jih v svojih manirah vladanja zvesto kopirajo, obenem pa, kakor one, svoje vladanje razglašajo za »resnično demokracijo«. Novost je le ta, da je nekaj bolj kakor v brezbožnih časih v ospredju RKC, ki se vrača v vlogo, ki so ji jo vzele enako regresivne in moralkarske ideološke komisije. Izobraževalni sistemi so se znašli v stanju pred izzvanim razkrojem zaradi ravnodušnosti novih elit do kakršne koli vsebine (zato so te elite idealne zaveznice vseh regresivnih ideoloških konfiguracij, od rasizmov, fundamentalizmov do militarizmov »novega reda« ipd., ki jih imajo za primerna orodja za pacifikacijo prebivalstva, za odstranjevanje intelektualnih nevarnosti in intelektualcev, za vzpostavljanje »idejne« homogenosti, kar jim omogoča redistribucijo družbenih bogastev v svoj prid, seveda, kadar niso kar same vse naštetu in jim ni treba deliti oblasti in plena).

Nosilci družbene moči se v neoliberalnem dispozitivu umikajo iz izobraževalnega sistema kot javne službe in ideološkega aparata, ker niso zainteresirani za nikakršno izobraževanje populacije razen za urjenje v izvajanju cenenih del in pokorščini. Kolikor pa je posamezne okruške nekdanjih izobraževalnih sistemov mogoče lukrativno izkoriščati, pa jih je treba privatizirati oz. vzeti iz pristojnosti javnih oblasti. Za najbolj rudimentarno splošno izobraževanje (opismenjevanje kakor v Slomškovih časih) ostajajo zainteresirane le še mračnjaške ideološke formacije, ker jim takšna pismenost olajšuje indoktrinacijo najširših slojev prebivalstva. Vloga neformalnega izobraževanja bi se v kateri drugi vrsti družbe nemudoma povečala, postala bi ključna linija demokratične genealogije znanj, skozi bi se prenašala demokratična in svobodnjaška izročila, saj bi družba tako poskušala ohraniti svojo identiteto. Nenavadnost Srednje Evrope pa je ta, da so *oligarhična diktatura, podrejenost populacije, vdanost v usodo*, ki je posledica skoraj dvestoletne deindividualizacije (depersonalizacije), in *vrsta državljanskih odsotnosti* – od državljanškega habitusa do intelektualne avtonomije – sestavine socialne identitete srednjeevropskih populacij, še posebej pa slovenske. Če bi se neformalno izobraževanje v teh razmerah klub vsemu aktiviralo, tako se zdi logično iz zgodovinske perspektive, ne bi imelo na voljo nobene emancipatorične vsebine.